

Overheidsbalans 2013

- Aanleiding
- RBV-modellen
- Vragen

Van Staatsbalans naar Overheidsbalans

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Overheidsbalans

Vanaf 2014 (verslagperiode 2013) zal het Ministerie van Financiën geen Staatsbalans meer opstellen. In plaats daarvan zal het Centraal Bureau voor de Statistiek een Overheidsbalans opstellen. Ook is afgesproken dat de verzameling van de benodigde gegevens door het CBS zal gaan plaatsvinden. Concreet betekent dit dat de ministeries en agentschappen in februari/maart een mail van het CBS zullen ontvangen waarin wordt gevraagd gegevens aan te leveren ten behoeve van de Overheidsbalans.

Met de verschuiving van taken is er aanleiding om zowel terug te kijken als vooruit. Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tussen de Staatsbalans die in het verleden werd opgesteld door het Ministerie van Financiën en de Overheidsbalans die vanaf 2013 zal worden opgesteld door het CBS. De informatiebehoefte wijzigt en beïnvloedt de vraagstelling naar berichtgevers.

De tien grootste agentschappen brengen wij een bezoek om de gegevensaanlevering in detail toe te lichten. Daarnaast gebruiken wij het Controllersoverleg Agentschappen voor een presentatie ter algemene verduidelijking op onze vraagstelling.

Voor onbeantwoorde vragen sluit deze presentatie af met de contactinformatie van betrokken medewerkers. We staan u graag persoonlijk te woord.

Rapport Algemene Rekenkamer

"Staatsbalans: zicht op staatsvermogen"

- Consolidatie
Staatsbalans vs. ESR (2010)
Van Staatsbalans naar Overheidsbalans
- Waarderingsgrondslagen
Geen eenduidige waardering

2

Rapport Algemene Rekenkamer: "Staatsbalans: zicht op staatsvermogen"

In mei 2012 publiceerde de Algemene Rekenkamer het rapport "Staatsbalans: zicht op staatsvermogen". Hierin komen een aantal punten naar voren. Twee daarvan krijgen met het overnemen van de Staatsbalans in het bijzonder de aandacht.

Consolidatie

De rekenkamer observeert dat de consolidatiekring van de Staatsbalans kleiner is dan wat als overheid wordt gedefinieerd door de Europese richtlijnen op basis waarvan het CBS de balans opstelt (Europees Systeem van Rekeningen, 2010). Hierdoor is het inzicht in het vermogen van de overheid beperkt. Het CBS publiceert de financiële balans van de eenheid Rijksoverheid (ministeries, begrotingsfondsen en agentschappen). Hierop wordt in twee richtingen uitgebreid om te komen tot de Overheidsbalans. Allereerst in de breedte, door te consolideren op een hoger niveau, inclusief de Lokale Overheid en Wettelijke Sociale Verzekeringen. Ten tweede in de lengte, door ook de niet-financiële activa van de eenheid overheid te publiceren.

Waarderingsgrondslagen

Daarnaast wijst het rapport op het feit dat de totstandkoming van de cijfers voor onroerende activa niet eenduidig is. Evenals de Algemene Rekenkamer observeren wij verschillende waarderingswijzen. Het CBS en het Ministerie van Financiën gaan later deze maand met het Vastgoedbedrijf i.o. in gesprek om te spreken over de waarderingsmethodiek van Rijksonderdelen.

CBS - overheidsfinanciën

- EuroStat
Europese richtlijnen (ESR, 2010)
- Vorderingensaldo $\neq$ financieringssaldo
Groot statistisch verschil   2012: € 1,4 miljard
- Kwaliteitsslag

3

Afdeling Overheidsfinanciën en Consumentenprijzen

De afdeling Overheidsfinanciën publiceert jaar-, kwartaal- en binnenkort ook maandstatistieken met betrekking tot de uitgaven en ontvangsten van de overheid. Deze analyses worden gedaan op basis van Europese richtlijnen die worden voorgeschreven in het Europees Stelsel van Rekeningen, het ESR. Vanuit de reële sfeer berekenen wij het vorderingensaldo; het verschil van uitgaven minus ontvangsten. Daarnaast berekenen wij vanuit de financiële sfeer het financieringssaldo; het verschil van vorderingen minus schulden. Omdat elke realisatie uit de reële sfeer zijn tegenhanger heeft in de financiële sfeer behoren deze twee saldi in theorie aan elkaar gelijk te zijn. Helaas is er in de praktijk sprake van een aanzienlijk 'statistisch' verschil. Op basis van de huidige gegevensverstrekking kunnen wij het statistisch verschil niet goed verklaren richting EuroStat. Zo is er voor zowel het Ministerie van Financiën als het Centraal Bureau voor de Statistiek aanleiding om de gegevensaanlevering onder de loep te nemen. Dit heeft geleid tot een nieuwe vraagstelling; een drietal modellen die zijn opgenomen in de Rijksbegrotingsvoorschriften voor 2014.

Rijksbegrotingsvoorschriften 2014

Van de drie modellen die zijn opgenomen in de RBV heeft één model betrekking op zowel ministeries als agentschappen; het model *Overzicht (im)materiële activa*. Agentschappen dienen daarbij ook het *Balansmodel uit de jaarverantwoording* te versturen. Van ministeries wordt daarnaast de *Departementale saldibalans* verwacht. Alle rijksonderdelen dienen ook het jaarverslag op te sturen.

Model 1 – Overzicht (im)materiële activa: standen en mutaties

Overzicht (im)materiële activa: standen en mutaties
bedragen x € 1.000.000

Rijksonderdeel: ...
Jaar: ...

	Boekwaarde ultimo (t-1)	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen	Overige mutaties	Boekwaarde ultimo (t)
<i>Typen (im)materiële activa:</i>						
(1) Woningen	..	..	..	..	..	..
(2) Gebouwen m.u.v. woningen	..	..	..	..	..	..
(3) Gronden en terreinen	..	..	..	..	..	..
(4) Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	..	..	..	..	..	..
(5) Vervoermiddelen, machines en apparatuur	..	..	..	..	..	..
(6) Wapensystemen	..	..	..	..	..	..
(7) Onderzoek en ontwikkeling (R&D)	..	..	..	..	..	..
(8) Voorraden	..	..	..	..	..	..
(9) Minerale reserves	..	..	..	..	..	..
(10) Overige	..	..	..	..	..	..
Totaal	..	..	..	..	..	..

4

Overzicht (im)materiële activa (RBV model 4.70).

Ten opzichte van hoe de vaste activa op de balans in de jaarverantwoording worden geregistreerd vallen twee zaken op.

Allereerst vragen wij een verdere verbijzondering van activatypen, de rijen. De gespecificeerde activatypen komen overeen met het detailniveau waarop het CBS de (im)materiële activa van de centrale overheid publiceert, op grond van een Europese verplichting.

Ten tweede verlangt dit model een rubricering van de mutaties op de te onderscheiden activatypen naar (des)investerings, afschrijvingen en overige mutaties, de kolommen. Aangezien overige mutaties, die voornamelijk bestaan uit herwaarderingen, geen effect hebben op het vorderingensaldo is het van belang om deze mutaties te isoleren ten opzichte van (des)investerings. Daarnaast vragen wij naar de afschrijvingen. Dit is onder meer in het kader van de waarderingswijze waarnaar wij inventariseren.

Voor dit overzicht wordt de cijfermatige aansluiting gezocht met de balans uit de jaarverantwoording. Het blijkt een ongelukkige keuze om de voorraden, post nummer (8) onder de activa te laten vallen. Voor de som van de 10 activa-posten geldt dat dit moet aansluiten met de som van *materiële en immateriële activa plus de voorraden* uit de balans van de jaarverantwoording.

Model 2 – Jaarverantwoording van het agentschap ... per 31 december 20..

Balans per 31 december 20..
bedragen x € 1.000

		Balans t	Balans (t-1)
Activa			
Immateriële vaste activa		..	..
Materiële vaste activa		..	..
- Grond en gebouwen		..	..
- Installaties en inventarissen		..	..
- Overige materiële vaste activa		..	..
Voorraden		..	..
Debiteuren	(*)	..	..
Nog te ontvangen	(*)	..	..
Liquide middelen	(*)	..	..
TOTAAL ACTIVA		..	..
Passiva		..	..
Eigen vermogen		..	..
- Exploitatiereserve		..	..
- Onverdeeld resultaat		..	..
Vorzieningen		..	..
Leningen bij het MvF		..	..
Crediteuren	(*)	..	..
Nog te betalen	(*)	..	..
TOTAAL PASSIVA		..	..

5

Het Balansmodel van de jaarverantwoording (RBV model 3.33)

Het tweede model dat van de agentschappen wordt verlangd is de balans uit de jaarverantwoording. Dit model is ten opzichte van 2013 ongewijzigd, met uitzondering van een voetnoot die vraagt om de onderlinge relaties met Rijksonderdelen te verbijzonderen voor een vijftal financiële balansposten(*). Voor de praktische invulling van deze gevraagde verbijzondering is een derde model ontwikkeld dat niet is opgenomen in de RBV .

In voetnoot 3 vragen wij om naast een subtotaal van de balanspost, ook in één cijfer de onderlinge relatie met Rijksonderdelen op het respectievelijke balansitem weer te geven. Het aanleveren van deze gegevens is het best te begrijpen aan de hand van het specificatie-model op de volgende sheet.

Model 3 – Specificatie financiële activa/ passiva baten-lastendiensten

Specificatie financiële activa/ passiva Baten-lastendienst: ...
bedragen x € 1.000 Jaar: ...

Activa		Ultimo 31-12-(t)	Ultimo 31-12-(t-1)
Debiteuren		..	..
	<i>Waarvan ministeries/ baten-lastendiensten</i>	..	..
Nog te ontvangen		..	..
	<i>Waarvan ministeries/ baten-lastendiensten</i>	..	..
Liquide middelen		..	..
	<i>Waarvan ministeries/ baten-lastendiensten</i>	..	..
Passiva		Ultimo 31-12-(t)	Ultimo 31-12-(t-1)
Crediteuren		..	..
	<i>Waarvan ministeries/ baten-lastendiensten</i>	..	..
Nog te betalen		..	..
	<i>Waarvan ministeries/ baten-lastendiensten</i>	..	..

6

Specificatiemodel financiële activa en passiva

In dit model wordt geen andere informatie gevraagd dan in model 2 (inclusief voetnoot 3). Het onderscheiden van de onderlinge relaties dient voor consolidatie op het rijksniveau. De zogenaamde consolidatiekring geeft aan over welke eenheid een publicatie betrekking heeft. Er kan een relatie zijn met ofwel een eenheid buiten de consolidatiekring, ofwel met een eenheid binnen de consolidatiekring (denk aan een relatie met het moederdepartement). Hiervan hangt af of de vordering of schuld moet worden opgenomen in de balans. Kijkend naar de financiële verhoudingen op Rijksniveau, is het zaak om de onderlinge relaties, die door agentschappen in dit model worden verbijzonderd, niet mee te nemen in de balans. Dit om dubbeltellingen te voorkomen. De financiële relaties met niet-rijksonderdelen moeten wel worden meegenomen op de balans.

Gegevensaanlevering

- www.cbs.nl/centraleoverheid
- Beveiligde verbinding
- Contactinformatie agentschappen
- Contactpersonen CBS

7

Website

Wij ontwikkelen een website waar berichtgevers uit de centrale overheid terecht kunnen voor informatie met betrekking tot financiële overheidsstatistieken. Hier is contactinformatie beschikbaar evenals achtergrondinformatie en de sjablonen die in deze presentatie zijn besproken. De website is beschikbaar op:

www.cbs.nl/centraleoverheid

Beveiligde gegevensaanlevering

Daarnaast verwijst bovenstaande website naar een beveiligde verbinding, waarmee berichtgevers gegevens veilig kunnen aanleveren via een inlog-portal. De beveiligde website waar gegevens kunnen worden aangeleverd is www.cbs.nl/bestandslevering.

Het gaat hierbij zowel om de ingevulde sjablonen als de departementale jaarverslagen die wij via de moederdepartementen zullen ontvangen. Wij vragen de controllers om de contactgegevens door te geven van de personen die over de inloggegevens moeten beschikken, voor het aanleveren van de modellen. Doorgeven kan via het algemene mailadres:

Overheidsbalans@cbs.nl

Vragen

Algemeen	overheidsbalans@cbs.nl
Fred Wentink	f.wentink@cbs.nl 070 337 4326
Fred Arkesteijn	fgj.arkesteijn@cbs.nl 070 337 4550
Kees Jan Wolswinkel	cjw.wolswinkel@cbs.nl 070 337 5189
Stephan Boxem	s.boxem@cbs.nl 070 337 5841

8

Vragen

Deze presentatie is een uitgebreide weergave van de presentatie die is gehouden tijdens het Controllersoverleg Agentschappen op 7 november 2013. Hierin hebben Fred Wentink en Stephan Boxem van het Centraal Bureau voor de Statistiek de nieuwe gegevensaanlevering ten behoeve van de Overheidsbalans met betrekking tot agentschappen toegelicht. Voor vragen kunt u terecht bij:

Algemene mailbox	overheidsbalans@cbs.nl	
Fred Wentink	f.wentink@cbs.nl 070 337 4326	(Teammanager Overheidsfinanciën)
Fred Arkesteijn	fgj.arkesteijn@cbs.nl 070 337 4550	(Projectleider Rijksoverheid)
Kees Jan Wolswinkel	cjw.wolswinkel@cbs.nl 070 337 5189	
Stephan Boxem	s.boxem@cbs.nl 070 337 5841	